

# REFERAT 2018-21: Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer d. 29-05-2018

**Mødedato**           Tirsdag d. 29. maj 2018 kl. 16:30

**Mødested**           Magistratssalen, Sønderborg Rådhus

**Mødedeltagere**     Charlotte Riis Engelbrecht, Kirsten Bachmann, Tom Hartvig Nielsen (Fravær), Kristian Beuschau (Fravær), Daniel Staugaard, Niels Peter Nielsen, Asmus Madsen, Helle Johannsen, Kenni Nielsen, Agnes Nielsen, Erling Junker, Karin Autzen

## Indholdsfortegnelse

Godkendelse af dagsorden.....	3
Godkendelse - færdiggørelse af stisystem på Kær Halvø.....	4
Orientering - Kær Vestermark.....	6
Godkendelse - kriterier for puljen til mellemfinansiering af LAG-støttede projekter.....	8
Godkendelse - ansøgninger til puljen mellemfinansiering af LAG-støttede projekter.....	11
Godkendelse - ansøgninger til puljen Forprojekter.....	13
Godkendelse - ansøgninger til puljen Borgerinitiativer.....	17
Drøftelse - opgaveløsninger i hht. fødevarestrategien.....	21
Drøftelse - indsatsområder for Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer.....	24
Drøftelse - anlægsbudgettering 2019-22 - Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer.....	26
Ledelsesinformation pr. 30.04.2018 - Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer.....	27
Generel orientering.....	28

## **Punkt 13: Godkendelse af dagsorden**

18/7038

### **Sagsresumé**

I sag nr. 14 ændres dot 2 i indstillingen så beløbet der medtages for 2019 ændres fra 2 mio. kr. til 1.4 mio. kr.

### **Indstilling**

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at

- godkende dagsordenen.

### **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Godkendt.

## **Punkt 14: Godkendelse - færdiggørelse af stisystem på Kær Halvø**

18/7038

### **Sagsresumé**

Byrådet godkendte på møde den 4. oktober 2017 Stihandlingsplan for 2018-22 (Danmarks bedste vandrerutenet).

Planen er nr. 2 i kommunens arbejde for et fuldt udbygget stinet for vandrere med hovedvægten på kystnære naturoplevelser og formidling af egnens særpræg og historie. Uagtet planens godkendelse er der ikke afsat midler til stihandlingsplanens gennemførelse i forbindelse med budgetforliget for 2018.

Forvaltningen foreslår, at anlægsønskerne i Stihandlingsplan 2 fremmes for så vidt angår stien på Kær Halvø. Her er ca. 80% af stianlægget gennemført, men ca. 1.200 m. ud mod Alssund har ikke kunnet opnå frivillig aftale. Teknik og Miljøudvalget vedtog allerede i 2016 at ekspropriere, såfremt frivillige aftaler ikke kunne opnås, og de berørte tre lodsejere afventer kommunens videre skridt i sagen.

Forvaltningen foreslår, at stihandlingsplanens anlægsbeløb til denne strækning bevilges til arbejdets gennemførelse i 2018, og at planens resterende budget indgår i forhandlingerne om budget 2019-2022.

Byrådet har beslutningskompetencen, jf. delegationsplanen.

### **Indstilling**

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at Byrådet godkender

- at der bevilges 600.000 kr. til færdiggørelse af stisystemet på Kær Halvø i forbindelse med 1. bevillingsrevision, og
- at det resterende budget for stihandlingsplan 2018-2022 indgår som ønske i forhandlinger for budget 2019-22 svarende til 1,4 mio. i 2019, 1 mio. i 2020 og 0,5 mio. i hhv. 2021 og 2022

### **Sagsfremstilling**

Byrådet godkendte på møde den 4. oktober 2017 Stihandlingsplanen for 2018-2022 (Danmarks bedste vandrerutenet).

Planen er nr. 2 i kommunens arbejde for et fuldt udbygget stinet for vandrere med hovedvægten på kystnære naturoplevelser og formidling af egnens særpræg og historie. Planen beskriver visioner, procedurer og planlægning indenfor perioden, og den indeholder desuden et anlægsbudget for 2018-2022. Budgettet skal udmønte en række delmål herunder færdiggøre påbegyndte stiforløb og opkvalificere eksisterende stier. Der arbejdes også med supplerende mindre ”sløjfer” på stinettet baseret på kendte lokale ønsker bl.a. fra udviklingsplaner for landsbyerne og de nye bystrategier.

Uagtet planens godkendelse er der ikke afsat midler til stihandlingsplanens gennemførelse i forbindelse med budgetforliget for 2018.

Forvaltningen foreslår, at anlægsønskerne i Stihandlingsplan 2 fremmes for så vidt angår stien på Kær Halvø. Her vedtog Teknik og Miljøudvalget den 8. november 2016 at gennemføre en kystnær linjeføring og samtidig, at såfremt frivillige

aftaler ikke kunne opnås, da skulle kommunen igangsætte en ekspropriation.

Stien er aftalt og anlagt for 80 % vedkommende, men det er ikke lykkedes med aftaler på strækningen fra Kær Vestermark og ca. 1200 m nordpå. Strækningen omfatter tre lodsejere, som alle er blevet varslet allerede i 2017 om ekspropriation, og de afventer derfor kommunens næste skridt. Det samme gør lokale borgere i Kær landsbylaug og flere af aktørerne, som bruger kær Vestermark til fritidsaktiviteter, da stien i sit færdige ruteforløb bringer vandreren og til dels også cyklisten rundt på hele Kær Halvø og har en tilslutning til kommunens stier i Spang og Vollerup.

Forvaltningen foreslår, at der bevilges 600.000 kr. (jf. stihandlingsplanen) til gennemførelse af denne strækning i 2018. Samtidig fremlægges planens resterende budget til behandling i forbindelse med budgetforhandlingerne for 2019-2023.

### **Sundhedsmæssige konsekvenser**

Stier og friluftsliv er betydende faktorer til fremme af den almene sundhedstilstand.

### **Bevillingsmæssige konsekvenser**

Forvaltningen Økonomi, Teknik og Miljø oplyser, at de bevillingsmæssige konsekvenser på 0,6 mio. kr. vedrørende færdiggørelse af stisystemet for 2018 håndteres i forbindelse med først kommende bevillingsrevision.

Herudover oplyser Forvaltningen Økonomi, Teknik og Miljø, at bevillingsmæssige konsekvenser vedrørende stihandlingsplan 2018-2022 indgår som ønske i forbindelse med forhandlinger for budget 2019-2022.

### **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Udvalget anbefaler indstillingen.

### **Bilag**

Stihandlingsplan 2018-2022 vedtaget 2.10.17

## Punkt 15: Orientering - Kær Vestermark

18/7038

### Sagsresumé

På Kær Vestermark er der tre sideløbende, men indbyrdes afhængige processer i gang. Det drejer sig om udarbejdelsen af en plejeplan i henhold til fredningen, en helhedsplan, som skal sætte regler for de mange brugeres adfærd på arealerne og en masterplan for et kommende naturformidlingscenter.

Forvaltningen orienterer hermed om de igangværende procesforløb.

Teknik og Miljøudvalget har beslutningskompetencen vedr. behandling af plejeplanen, jf. delegationsplanen.

Økonomiudvalget/Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer har beslutningskompetencen vedr. helhedsplan og masterplan, jf. delegationsplanen.

### Indstilling

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at

- tage orienteringen til efterretning.

### Sagsfremstilling

På Kær Vestermark er der tre processer i gang. De er på mange måder knyttet sammen, men har hvert sit endemål. Nedenfor bliver der hermed redegjort for 1) plejeplan i henhold til fredningen, 2) helhedsplan for brugen af området med inddragelse af interessenter og 3) masterplan for et centralt naturcenter.

Indledningsvis vil det være på sin plads at ridse historien op – ganske kort. Kær Vestermark er betegnelsen for det militære øvelsesterræn, som hørte til Sønderborg Kaserne, mens den var i brug. Da kasernen (sergentskolen) blev nedlagt og kommunen overtog bygningsmassen, fulgte øvelsesterrænet på ca. 150 ha. med. Alle visioner om, hvad et sådant smukt beliggende område kunne bruges til blev hurtigt snævret ind, fordi arealets brug er så massivt begrænset af strandbeskyttelseslinje, beskyttet natur, konsekvenszoner for kraftvarmeværk, skydebane og renseanlæg, at der reelt ikke kan bygges noget. Desuden blev arealet meget hurtigt gjort til genstand for en frednings sag af Danmarks Naturfredningsforening

Næsten samtidig blev Sønderborg Kommune udvalgt som værtskommune for Spejderlejr 2017 bl.a. fordi man kunne stille med et unikt real til formålet. Kær Vestermark plus et delvis ubebygget industriområde.

Løsningen på alle disse til dels modsatrettede regler og ønsker blev at samle det hele i et utraditionelt fredningsforslag. Forslaget blev dermed rejst af kommunen og DN i fællesskab. En fredning med et sigte på at bevare natur og landskab og samtidig åbne mulighed for en række rekreative interesser – og med plads til en spejderlejr 2017. Det er således indskrevet i fredningen, at der skal være et sceneområde i den sydlige del, et vartegn og en naturlegeplads tæt på Løkkegård, hvor der også er mulighed for nogle publikumsrettede tiltag, shelters, fugleskjul, stier og historiske rollespil som ”overgangen til Als”. Desuden bevares alle eksisterende aktiviteter herunder skydebanen. Hele området skal være Sønderborgs grønne oase, eller ”Eremitage” om man vil.

- Plejeplan. Fredningen påbyrder, at der udarbejdes en plejeplan, som holder området i den ønskede bevaringstilstand og sætter de rekreative rammer. Planen koordineres i et plejeudvalg med to kommunale repræsentanter (frednings- og plejemyndighed) samt en repræsentant for DN og en, som repræsenterer brugerne af området. Udvalget er langt fremme med arbejdet, og der forventes at være et resultat til vedtagelse i Teknik og Miljøudvalget inden sommerferien. TMU har kompetencen i fredningssagen.
- Helhedsplan. Planen skal danne regelsættet for de borgere og organisationer, der kommer til at færdes på Kær Vestermark i fremtiden. Der har siden sommeren 2017 været afholdt dialogmøder med de nuværende brugere af området; Skydebanesamvirket, hundeklubberne, jægerne og Danmarks Naturfredningsforening samt nogle nye interessenter bl.a. bueskytter og orienteringsløbere. Desuden er Kær Landsbylaug med i arbejdsgruppen. Møderne er mundet ud i et administrationsgrundlag, som man kører efter indtil den egentlige helhedsplan er klar. Det er hensigten at holde et møde med den hidtidige arbejdsgruppe og desuden et offentligt møde begge inden sommerferien og begge relateret til den kommende plejeplans indhold. Helhedsplanen forventes fremlagt for Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer ved første møde efter sommerferien.
- Masterplan for et naturformidlingscenter. I flertalsgruppens arbejdsgrundlag der et afsnit med teksten ”I forlængelse af den brugsaftale, der i efteråret 2017 forventes indgået med de nuværende brugere, ønsker aftalepartierne, at der i løbet af foråret 2018 udvikles en samlet plan for at etablere et egentligt naturformidlingscenter i området. Dette skal gøre stedet til samlingspunkt for naturskolernes aktiviteter og eventuelt indebære etableringen af et egentligt fritids- og aktivitetsområde f.eks. med dyrehold specielt rettet mod børn og børnefamilier. Ideen om en sådan ’bynær naturbørnehave’ skal tillige indgå i den behovsanalyse og ombygnings-plan, der skal udarbejdes for børnehaverne i og omkring Sønderborg by. Aftale partierne er på denne baggrund enige om i 2018 at afsætte 0,5 mio. kr. til arbejdet med en masterplan for Kær Vestermark til forelæggelse i juni 2018”.

Som følge af forvaltningens reorganisering er dialogen med brugerne ikke helt i mål og der er derfor en mindre forsinkelse i eksekveringen af dette anlægsbeløb. Der vil dog ligge et udkast til behandling i tilstrækkelig gennearbejdet udgave til at kunne indgå i budgetforhandlingerne efter sommerferien. De kommende input fra brugerne bliver af forvaltningen og et konsulentfirma bearbejdet i maj – juni og skitseres derefter til et ideprojekt for bygningerne til Løkkegård med omliggende arealer.

Den kommende studietur til Randers Naturcenter skal bidrage til at sætte retning på de foreløbig forskellige input.

## **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Taget til efterretning.

# Punkt 16: Godkendelse - kriterier for puljen til mellemfinansiering af LAG-støttede projekter

18/7038

## Sagsresumé

Byrådet har besluttet, at etablere en mulighed for mellemfinansiering af LAG-projekter eller lignende projekter indenfor en ramme på maksimalt 750.000 kr. Dette er for at likviditetsproblematikker afhjælpes for almennyttige, og ikke-kommercielle foreninger med bopæl i Sønderborg Kommune. Den tidligere ordning blev besluttet den 17. august 2010 i Landdistriktsudvalget med efterfølgende godkendelse i Byrådet, og denne fungerede fra 2011 – 2014.

Baggrunden er, at de EU-puljer, der støtter landdistriktsudvikling i Sønderborg, opererer med efterbetaling af tilsagnet efter endt afslutning af projektet. Dermed har den projektansvarlige et udlæg, der kan være umuligt at realisere på grund af manglende likviditet og kreditværdighed, hvis der er tale om en almennyttig forening.

Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer har beslutningskompetencen jf. vedtægten.

## Indstilling

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at godkende

- kriterier og procedurer for puljen til mellemfinansiering af LAG-støttede projekter m.v.

## Sagsfremstilling

For at afhjælpe likviditetsproblematikker for almennyttige og ikke-kommercielle foreninger med bopæl i Sønderborg Kommune, der har opnået støtte fra LAG Sønderborg-Aabenraa under Det Danske Landdistriktsprogram 2014-2020 eller lignende EU-puljer med tilskud udbetalt efter ”dokumentation af afholdte udgifter” i projektet, oprettes en mellemfinansieringskonto med en ramme på 750.000 kr.

For mange foreninger har efterbetalt tilskud betydet renter til dyre kassekreditter og låneomkostninger i pengeinstitutter, hvis det overhovedet har været muligt at opnå. Disse omkostninger er ikke tilskudsberettiget.

På grund af kommunalfuldmagtens regler kan der ikke ydes støtte til enkeltvirksomheder, enkeltpersoner eller en snæver gruppe af enkeltpersoner. Derfor gælder mellemfinansieringen kun for projekter af almennyttig og ikke-kommerciel karakter, dvs. til gavn og glæde for mange.

I mellemfinansierings-puljen er der mulighed for at opnå midlertidige kommunale lån til visse støttede LAG-projekter i henhold til en fastlagt procedure i Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer. Dette gælder også for lignende projekter, der har opnået støtte fra andre EU-programmer, eksempelvis KurzKultur-projekter i landdistrikterne.

LAG Sønderborg-Aabenraa er en forening, der vil medvirke til udviklingen af landdistrikterne indenfor Sønderborg og Aabenraa Kommuners grænser i bredt samspil med områdets erhvervsliv, iværksættere samt de enkelte lokalsamfund. Gruppen er støttet af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. Der er ca. 3 mio. kr. hvert år til at støtte projekter, der kan skabe udvikling i landdistrikterne. Bestyrelsen for LAG Sønderborg-Aabenraa indstiller støtteegnede projekter til Erhvervsministeriet, der administrerer EU's landdistriktsprogram.

For at opnå mellemfinansiering foreslår forvaltningen at følgende kriterier opfyldes:

1. Ordningen kan benyttes af ikke-kommercielle projektholdere, der gennemfører almennyttige projekter.
2. Sønderborg Kommune mellemfinansierer hele det godkendte tilskudsbeløb.
3. Sønderborg Kommune kan fra 2018 – 2020 årligt stille løbende udlæg på 750.000 kr. til rådighed for mellemfinansieringen.
4. Projektet skal have en karakter, således at Sønderborg Kommune lovligt kan støtte projektet:
  - Ordningen gælder for kommende ansøgere og projekter, der har fået tilsagn fra LAG Sønderborg-Aabenraa under Det Danske Landdistriktsprogram 2014-2020 med adresse i Sønderborg Kommune.
  - Ordningen gælder for kommende ansøgere og projekter i landdistrikterne i Sønderborg, der i samarbejde med ét eller flere landsbylaug har fået tilsagn fra lignende EU-puljer med efterbetaling af tilsagnet efter endt afslutning af projektet. Eksempelvis KurzKultur-puljen under InterReg5A-programmet.
5. Ved vurderingen vil der blive lagt vægt på sikkerheden for, at projektet kan gennemføres eller er gennemført i henhold til projektets tilsagn og sikkerheden for, at tilskudsmidlerne udbetales til Sønderborg Kommune.
6. Ordningen ophører 31. december 2020 (Seneste tilbagebetaling af mellemfinansieringen forventes 31. december 2022).
7. Der kan kun søges i puljen, når der ikke er et udestående på baggrund af tidligere tildelt støtte.

Procedure for projekter, der har modtaget tilsagn om tilskud i henhold til ovennævnte kriterier:

1. LAG Sønderborg-Aabenraa informerer projektholdere, der har modtaget tilsagn om tilskud, om muligheden for at få tilskuddet mellemfinansieret.
2. Projektholder sender ansøgning om mellemfinansiering til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, der vurderer ansøgningen i henhold til ovennævnte kriterier.
3. Ansøgningsmaterialer sendes til Sekretariat for landdistrikter vedlagt:
  - Endeligt tilsagn om LAG-tilskud fra Erhvervsstyrelsen eller lignende tilsagn fra EU-pulje.
  - Tilsagn fra Erhvervsstyrelsen om udbetaling af LAG-tilskuddet direkte til Sønderborg Kommune (Ansøgningskemaet til Erhvervsstyrelsen er vedlagt under bilag) eftersendes, når tilsagnet er opnået.
  - Projektbeskrivelse med dokumentation for fuld finansiering af projektet, budget og tilladelser.

4. Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer vurderer ansøgningen om mellemfinansiering. Ved et tilsagn sker følgende:

- LAG Sønderborg-Aabenraa tilsendes kopi af tilsagn om mellemfinansiering fra Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer til orientering.
- Erhvervsministeriet udbetaler LAG-tilskuddet direkte til Sønderborg Kommune ved projektets afslutning. Dette gælder også ved lignende EU-programmer, f.eks. i KurzKultur-puljen.
- Dækker det udbetalte LAG-tilskud eller andet tilskud ikke det lån, som Sønderborg Kommune har givet projektholder i form af mellemfinansieringen, er projektholder ansvarlig for, at indbetale restgælden til Sønderborg Kommune indenfor tre måneder efter udbetalingen af tilskuddet eller efter individuel aftale.

### **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Godkendt.

# Punkt 17: Godkendelse - ansøgninger til puljen mellemfinansiering af LAG-støttede projekter

18/7038

## Sagsresumé

Byrådet har afsat en mellemfinansierings-pulje med en ramme på 750.000 kr. i perioden 2018 – 2020, der giver mulighed for midlertidig kommunale lån til visse støttede LAG-projekter og lignende projekter, der får EU-tilskud udbetalt efter ”dokumenterede afholdte udgifter” i projektet.

Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer godkender kriterier og procedurer den 29. maj 2018. Mommark Landsbylaug har indsendt en ansøgning om lån gennem mellemfinansierings-puljen til projektet ”Mommark til fods”, j. nr. MLGP-R-17-0795, der pr. 8. marts 2017 har opnået 200.000 kr. i tilskud fra LAG Sønderborg-Aabenraa. Projektet lever op til de af forvaltningen foreslåede kriterier for Mellemfinansieringspuljen.

Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer har beslutningskompetencen jf. vedtægten.

## Indstilling

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at godkende

- lån fra mellemfinansieringspuljen til projektet Mommark til fods.

## Sagsfremstilling

Mommark Landsbylaug søger om 200.000 kr. til mellemfinansiering af projektet ”Mommark til fods”, der skal være til gavn for sundheden hos såvel lokalbefolkningen som områdets mange turister. Projektbeskrivelse og tilsagn fra LAG – Sønderborg og Aabenraa er vedlagt som bilag.

Projektet handler om at etablere et rekreativt, sundhedsfremmende stisystem med naturens egne oplevelseslommer fra sommerhusområdet ved Fiskervej gennem naturskønne omgivelser til stranden og igennem Mommark. Stien skaber sikker adgang for gående/ løbende, kørestolsbrugere og barnevogne/trækvogne og nedbringer risikoen for påkørsel på den smalle Fiskervej.

Den forbinder interessepunkter i landskabet, oplevelsesmuligheder og turist- og erhvervsattraktioner samt lokker til bevægelse og motion. I oplevelseslommerne ses motionsredskaber i naturen egne materialer, steder for lystfiskeri, spisested, badefaciliteter, kunst, insekthoteller, aktivitetsbane, naturformidling og shelters.

Projektet på 467.760 kr. er fuldt finansieret med LAG-midler på 200.000 kr. og tilskud fra Borgerinitiativpuljen den 28. september 2016 på 100.000 kr. og den 30. november 2017 på 42.500 kr. samt frivilligt arbejde på kr. 125.000 kr. og egenbetaling for resten.

Der er p.t. hentet dispensation fra lokalplanen, tilladelse efter skovloven til etablering af en vandre- og cykelsti gennem fredskov, tilladelse fra Kystdirektoratet vedr. strandbeskyttelseslinjen. Der afventes svar vedrørende tilladelse om krydsning af vandløb. Sidstnævnte er sidste krævede tilladelse for, at projektet kan påbegyndes, hvis mellemfinansieringen bliver godkendt.

## **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Godkendt.

### **Bilag**

Mommark til fods

Tilsagn om LAG-tilskud til projektet "Mommark til fods"

## **Punkt 18: Godkendelse - ansøgninger til puljen Forprojekter**

18/7038

### **Sagsresumé**

Byrådet har afsat 250.000 kr. pr. år i årene 2016 – 2019 til ”Pulje til forprojekter”. Formålet med puljen er at støtte udvalgets egne forprojekter og forundersøgelser af potentielle projekter, der skaber merværdi og vækst i landdistrikterne iht. indsatsområderne, godkendt i udvalgt den 29. februar 2016.

Der søges om 50.000 kr. til projektmodning i form af afdækning af mulighederne for fysisk aktivitet og bevægelse på Sydals, som løftestang til at transformere Sydals-Hallen om til et multifunktionelt center for hele området.

Der søges om 60.000 kr. til opfølgning af tilflytterfoldere ved at den oversættes til tysk og engelsk samt genoptrykkes i samarbejde med bosætningskoordinatoren. Folderen vil indgå i landsbylaugenes velkomstpakker og er efterspurgt af både danske og udenlandske tilflyttere.

Der søges om 5.000 kr. til medfinansiering af en inspirationstur for landsbylaug og nabobyer, der har ytrer ønske om et bedre samarbejde.

Hvis indstillingen følges vil der være 135.000 kr. tilbage i puljen til resten af 2018.

Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer har beslutningskompetencen jf. vedtægten.

### **Indstilling**

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at godkende

- tildeling af støttemidler til de ansøgte projekter til ”puljen til forprojekter”.

### **Sagsfremstilling**

Projekt 1: Overblik over muligheder for fysisk aktiviteter på Sydals (50.000 kr.)

Der er stillet forslag om et forprojekt, der ligger i forlængelse af projektet: ”Fælles udviklingsplan for Broagerland og Sydals; udlevelse i verdensklasse”. I dette projekt med støtte fra Erhvervsministeriets Landdistriktspulje og udvalgets forprojektpuljen den 18. september 2017, er målet, at historiske, stedbundne og menneskelige ressourcer skal være drivkraft til at skabe vækst og jobs på Broagerland og Sydals gennem turismeudvikling, afprøvning og formidling af bæredygtige koncepter, der indeholder en samlet mini-masterplan, opbygning af strategisk kompetence samt udvikling af konkrete oplevelsespakker.

På tre borgermøder på Sydals afholdt februar 2018 i Lysabild, Kegnæs og Tandslet, har borgerne udtrykt ønske om, at udvikle Sydals-Hallen til et multifunktionelt center for hele området, så både borgere og turister har mulighed for fysisk aktiviteter og bevægelse hele året uanset vejrlig. Resultaterne fra de tre borgermøder er ved at blive skrevet sammen til en mini-masterplan for Sydals.

Landsbygruppen i Tandslet har i samarbejde med Sydals-Hallens bestyrelse i 2017 lavet en udviklingsplan, der skal danne grundlag for den fortsatte udvikling af Sydals-Hallens virke som en god idrætshal, der samtidig er områdets naturlige samlingssted.

#### Formål:

Formålet med forprojektet er derfor, at afdækker mulighederne for fysisk aktivitet og bevægelse på Sydals som løftestang til at transformere Sydals-Hallen om i henhold til borgerønskerne. Dette skal være med til at skabe et grundlag for bæredygtig drift, og medkatalysator for udviklingen på Sydals for borgere og besøgende samt øge den sociale sammenhængskraft.

#### Handlinger:

Forprojektet består af følgende opgaver:

- demografiske data for Sydals, der er relevante for fremtidig bæredygtig drift (økonomisk, miljømæssig, kulturelt og socialt)
- områdeskitse med synliggørelse af eksisterende faciliteter, idrætsanlæg, infrastruktur, overnatningssteder, bespisning, historiske og kulturelle steder for at skabe et visuelt overblik over muligheder og potentialer.
- Input er borgerønskerne fra projektet: ”Fælles udviklingsplan på Sydals” og ”Nye horisonter” samt offentlig tilgængelig statistiske data i kommunen, der skal understøtte og kvalificere beslutningsgrundlaget for projektering af selv byggeriet.

Der er givet tilsagn om midler til projektering af selve byggeriet fra Udvalget for Kultur, Idræt, Handel og Turisme (170.000 kr.).

#### Partnere:

Forprojektet udarbejdes i samarbejde med halbestyrelsen og en styregruppe bestående af:

- Bestyrelsen for Sydals-Hallen
- Repræsentant fra Landsbygruppen i Tandslet samt fra hvert landsbylaug i Mommark, Lysabild, Kegnæs og Skovby
- Sekretær fra Sekretariat for landdistrikter, som administrativ ressource

#### Henvisninger:

I 2017 blev igangsat en proces med udvikling af en fælles udviklingsplan for hele Sydals, hvor Landsbygruppen i Tandslet har været en aktiv partner sammen med de øvrige fire landsbylaug. På hver af de tre borgermøder fremkom ønsket om Sydals-Hallen udbygges til Sydals Centret, et idrætscenter med svømmehal og multifunktionelt (evt. legeland og skibakke for turister) samt bedre p-pladser. Her skal det være mulig for alle borgere på Sydals at dyrke indendørs idræt. Turisterne er velkomne, når vejret er dårligt.

Oplysninger i forprojektet skal være tilgængelige på [www.tandslet.dk](http://www.tandslet.dk) og [www.sydalshallen.dk](http://www.sydalshallen.dk).

#### Tidsplan:

Forprojektet udføres i perioden august 2018 – juli 2019.

## Økonomi:

Der søges om støtte på 50.000 kr. til at afdækker mulighederne for fysisk aktivitet og bevægelse på Sydals.

## Projekt 2: Opfølgning på velkomst- og tilflytterfolderne (60.000)

Udvalgets indsats: ”Kultur, livskvalitet, sammenhold og ”Det gode værtskab”” handler bl.a. om at understøtte initiativer med velkomst til nye borgere og samarbejde med bosætnings-koordinatoren.

I efteråret 2017 bidrog alle landsbylaug med input til tilflytterfolderen, som Erhvervsservice udgav. Efterspørgslen har været overvældende og der er behov for genoptryk. Landsbyforum har et ønske om, at kunne dække efterspørgslen efter danske, tyske eller engelske tilflytterfoldere i velkomstpakkerne. Se bilaget: ”Landsbyfolderen – din hjemby i Sønderborg området”.

De fleste landsbyer har udpeget velkomstambassadører, der sørger for at tage godt imod og praktisere ”Det gode værtskab”. Denne vil blive tættere knyttet på bosætningskoordinatoren, så tilbuddene til tilflyttere kan kommunikeres mere direkte ud. Ambassadør-netværket vil medvirke til, at udvikle et wild-card koncept, hvor et antal tilflyttere til Sønderborg (i lejeboliger / studerende / udlændinge) kan få mulighed for at deltage i lokale fællesspisninger og opleve fællesskabet i landsbyerne, og måske blive fristet til bosætning i landdistrikterne på sigt. Der er tale om aktiviteter, der øger synligheden for landsbyerne i kommunen.

Tilflytterfolderen vil blive en del af hands-out, når der er besøg udefra eller landsbyfolk deler viden ud i resten af landet eller udlandet.

## Partnere:

Forprojektet udarbejdes i samarbejde med:

- Bosætningskoordinatoren
- Erhvervsservice
- Landsbyforum
- Sekretariat for landdistrikter

## Økonomi:

Der søges om støtte på 60.000 kr. til oversættelse af tilflytterfolderen til tysk og engelsk samt medfinansiering af et genoptryk.

## Projekt 3: Inspirationstur (5.000 kr.)

På Landsbytopmødet den 5. april 2018 blev der fremsat et ønske om, at Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer kunne understøtte et bedre samarbejde mellem landsbylaug og nabobyer de steder, hvor der er et oplevet behov og ønske fra landsbylaugenes side. Forprojektet er en inspirationstur til et udvalgt sted i landet, hvor der er gode eksempler på lokal strategisk udvikling.

Hidtil har organiseringen på landdistriktsområdet været inspirationskilde for arbejdet med etablering af lokalråd/bylaug i bl.a. Rinkenæs, Egersund, Guderup og gl. Havnbjerg. På Broagerland har landsbylaugene i tæt samarbejde med Broager by skabt ”Broagerland udviklingsforum”, hvor muligheder og udfordringer for hele Broagerland drøftes og løses. Ikke som erstatning af de eksisterende organiseringer, men som et samarbejde mellem de fem landsbylaug og bylaug på

frivillig basis de steder, hvor de er enige om, at det giver mening. Der er tale om et bottom-up-initiativ.

Formålet med forprojektet er, at repræsentanter fra Elstrup/Elstrupskov, Egen, Stolbro/Stolbrolykke, Svenstrup og Guderup kan udføre kollegial sparring omkring lokal organisering, skabelse af merværdi og bedre samarbejde i området.

I bussen vil blive talt om bl.a.:

- Hva´nytter dét? Formål med organiseringen og eksempler på organiseringen på landdistriktsområdet, ”Sønderborg-modellen”
- Medborgerskab og andre overordnede kommunale strategier
- Kommunal planlægning: bystrategien - områdeinitiativer – udviklingsplan
- Forventningsafstemning i bestyrelsen og rollefordeling
- Fra idé til indvielse – fællesprojekter for land/by

Beløbet dækker halvdelen af udgifterne til transport og forplejning, og resten vil blive søgt under afsatte midler til bystrategi-processen.

### **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Godkendt med en bemærkning om, at i projekt 3 ændres Svenstrup til Dyndved.

#### **Bilag**

Nye Horisonter Sydals

Landsbyfolderen - Din nye hjemby i Sønderborg-området

# Punkt 19: Godkendelse - ansøgninger til puljen Borgerinitiativer

18/7038

## Sagsresumé

Der er af Byrådet afsat 1 mio. pr. år til ”Pulje til borgerinitiativer fra landsbylaugene”.

Formålet med puljen er, at Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer kan støtte op om en tidlig indsats overfor konkrete problemstillinger og projektforslag fra landsbylaugene.

Puljen kan søges af landsbylaugene en måned før møde i Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, og projektet skal indgå i den lokale udviklingsplan for området. Der er krav om 40% egenfinansiering i form af frivillige timer á 100 kr. eller kontant medfinansiering.

Der er indsendt 7 ansøgninger til 1. runde af puljen i 2018, gældende for første halvår på samlet 411.641 kr.

Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer har beslutningskompetencen jf. vedtægten.

## Indstilling

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at godkende

- tildeling af støttemidler til de ansøgte projekter til ”puljen til borgerinitiativer fra landsbyerne i Sønderborg”.

## Sagsfremstilling

For fortsat at opnå synlige og handlekraftige resultater i henhold til Byrådets vision og udvalgets godkendte indsatser, har Byrådet afsat 500.000 kr. pr. år i 4 år fra 2016 - 2020, som støtte til en tidlig indsats overfor konkrete problemstillinger og projektforslag fra landsbylaugene. Byrådet hævede beløbet for 2018 og frem med yderligere 500.000 kr. til 1 mio. kr.

Der er ansøgt om 411.641 kr. fordelt på 7 projekter.

Øget indsat på synlighed (ansøgt beløb: 50.000 kr.)

Der blev af Landsbyforum stillet forslag den 30. november 2017 om bidrag til udvikling af PR-materialer til landsbylaugene. Et skridt i denne retning er afsættelse af 50.000 kr. årligt til og med 2020 af ”Borgerinitiativpuljen” til en pulje til annoncering på pylonerne ved indfaldsvejene til Gråsten, Sønderborg, Guderup og Nordborg, på vegne af alle landsbylaug i Sønderborg Kommune. Hvert landsbylaug bedes lave en lille evaluering på resultaterne af den øgede synlighed efter arrangementet.

Puljen administreres af Sekretariat for landdistrikter.

Ansøgningen vedrører temaet: øget bosætning og social sammenhængskraft.

Multibane i Adsbøl (ansøgt beløb: 75.000 kr.)

Borgerforeningen søger i samarbejde med Æblegård Friskole og Humlehave støtte til anlæggelse af en multibane for social sammenhængskraft for børn og elever ved sportspladsen i Adsbøl. Der er stor lokal opbakning til projektet, der har

en udgift på 320.000 kr. til materialer. Af dette beløb finansieres halvdelen med egne midler, mens resten søges eksternt. Der forventes at blive leveret frivillig arbejde til en værdi af 100.000 kr. ved etableringen.

Ansøgningen vedrører temaet: social sammenhængskraft og øget bosætning.

Udviklings- og udvidelsesmuligheder på Bakkensbro Aktivitets- og Kultur Center (ansøgt 35.220,75 kr.)

Landsbylauget i Avnbøl-Ullerup søger om materialer til opdatering og modernisering af inventar i forsamlingslokalet. Der er tale om køb af nyt lydanlæg med forstærker, fire højtalere, to mikrofoner incl. opsætning. Desuden vil 100 stolesæder i stof blive indkøbt og monteret ved frivillig arbejdskraft. Den samlede udgift på projektet er 58.701,25 kr. hvoraf landsbylauget søger om 60%, mens resten er kontant egenfinansiering.

Ansøgningen vedrører temaet: social sammenhængskraft og øget bosætning.

Det levende teglværk - Cathrinesminde (ansøgt 63.500 kr.)

Spejdernes Lejr 2017 var årsag til at landsbylaugene på Broagerland i fællesskab fik sat gang i "Det levende Teglværk". Målet var 20 – 25 frivillig til at levendegøre Cathrinesminde i en uge, men der kom over 50 aktører, og besøgstallet til museet blev cirka fordoblet. Derfor ønsker landsbylaugene med Brunsnæs-Ilker-Busholm Landsbylaug som tovholder, at gentage succesen fremadrettet. Hertil ønskes tilskud på 53.1% af projektsummen på kr. 119.500 til syning af 30 dragter og udklædningstøj til børn samt dragtposer, opmagasinering, teltleje, forplejning til de frivillige der syer.

Ansøgningen vedrører temaet: social sammenhængskraft og turisme.

Renovering af gulv i det fælles mødested Frk. Jensen, Skelde (ansøgt 18.120 kr.)

Kulturhuset Frk. Jensen i Skelde er et privatejet samlingssted for områdets beboere samt en kulturskabende institution for landsdelen, der ofte stilles gratis til rådighed for lokale arrangementer. Landsbylauget i Dynt-Skelde-Gammelgab søger om tilskud til renovering af gulvet, der slides efter disse lokale arrangementer. Samlet pris for forarbejde, afslibning og lakering er 30.200 kr. hvoraf der søges om 60%.

Ansøgningen vedrører temaet: social sammenhængskraft, øget bosætning og turisme.

En bæredygtig Kør-mæ-bænk (ansøgt 48.000 kr.)

Ved at udnytte det lokale kendskab og naboskab til at etablere mere samkørsel i Kværs-Tørsbøl-Snurom, Broagerland og Sydals, søger Kværs-Tørsbøl-Snurom Landsbyråd, Lysabild Landsbyråd og Dynt-Skelde-Gammelgab Landsbylaug om støtte til at udvikle bæredygtige bænke, "Kør-mæ-bænke", i samarbejde med produktionshøjskolen samt færdigudvikle en "hitch-hike app" og skilt med nyttig viden om "hitch-hiking". Tanken er både at afhjælpe unge og voksne transportudfordringer, reducere CO2 ved mere samkørsel, øge den sociale sammenhængskraft og markedsføre "grøn transport". Inspirationen er kommet gennem projektet "Benefit4Regions", hvor "mitfahrbanke" er en succes i bl.a. landsbyen Hürup. Projektsummen er 80.000 kr. hvoraf de 60% søges i puljen til materialer. Resten er egenfinansiering med frivillig arbejdskraft til opsætning af bænken, markedsføring, transport, data m.m.

Ansøgningen vedrører temaet: social sammenhængskraft, unge og uddannelse og øget bosætning.

Turismeudviklingsprojekt i Købingsmark (ansøgt 121.800 kr.)

Nordals Landsbylaug PAK søger i fællesskab med Nordals Vinterbadeklub om støtte til etablering af omklædningsfaciliteter i forbindelse med en offentlig-toiletbygning. Omklædningsfaciliteterne er til brug for områdets lokale friluftsmennesker og vinterbadeklubbens medlemmer. Formålet er at give lokale borgere såvel som besøgende muligheder for udfoldelse af rekreative friluftaktiviteter, der er tilknyttet kysten og stranden. Projektsum er 713.165 kr. excl. moms for det samlede byggeri. Der er opnået tilladelse fra Kystdirektoratet og LAG Sønderborg Aabenraa har den 7. maj bevilliget 356.583 kr. til projektet. Projektet inddrager bl.a. udviklingstendenser fra forprojektet "Æ Sauna Dæ".

Ansøgningen vedrører temaet: turisme og øget bosætning.

De syv ansøgninger er oplistet i skemaet på næste side - beløbene er angivet uden decimaler.

Nr.	Ansøger	Ønske	Ansøgt beløb	Samlet anlægsbudget	Egenfinansiering / fondsmidler	Indstilling
1	Landsbyforum	Øget fokus på synlighed	50.000	83.000	Opsætning af annonce og pr-materialer	50.000
2	Adsbøl Borgerforening	Multibane i Adsbøl	75.000	320.000	Egenbetaling på 160.000 kr. og resten ekstern fundraising. Værdi af frivilligt arbejde tillægges med 100.000 kr.	75.000
3	Avnbøl-Ullerup Landsbylaug	Udviklings- og udvidelsesmuligheder på Bakkensbro Aktivitets- og Kultur Center	35.221	58.701	Restbeløbet klarer Landsbylauget selv	35.221
4	Brunsnæs-Iller-Busholm Landsbylaug på vegne af øvrige landsbylaug på Broagerland	Det levende teglværk på Cathrinesminde i egne dragter	63.500	119.500	Egenbetaling i form af frivillige timer	63.500
5	Dynt-Skelde-Gammelgab Landsbylaug	Renovering af gulv i det fælles mødested Frk. Jensen, Skelde	18.120	30.200	Egenbetaling i form af kontant betaling	Afslag pga. privatejet
6	Kværs-Tørsbøl-Snurom Landsbyråd,	En bærbar "Kør-mæ-bænk"	48.000	80.000	Egenbetaling i form af frivillige timer	48.000

	Lysabild Landsbylaug, Dynt-Skelde- Gammelgab Landsbylaug					
7	Nordals Landsbylaug PAK	Turismeudviklingsprojekt i Købingsmark - "vi er ikke bange for turister"	121.800	713.165	Restbeløbet er søgt finansieret med 234.782,50 fra Sønderborg kommune (Anlæg), og 356.582,50 fra LAG Sønderborg- Aabenraa	121800
			excl. moms	excl. moms		
			411.641	1.404.566		393.521
					I alt i puljen	1.000.000
					Rest i puljen	606.479

Hvis de ansøgte beløb imødekommes, er der 606.479 kr. til 2. og 3. udlodning i anden halvår af 2018.

## **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Godkendt.

### **Bilag**

Øget fokus på synlighed

Multibane i Adsbøl

Udviklings- og udvidelsesmuligheder på Bakkensbro Aktivitets- og Kultur Center

Det levende Teglværk Cathrinesminde

Renovering af gulv i fælles mødelokale hos Frk. Jensen, Skelde

En bæredygtig kør-mæ-bænk

Mitfahrbank

Turismeudvikling i Købingsmark

Projektbeskrivelse for Turismeudvikling i Købingsmark

Kriterier for borgerinitiativpuljen fra 2018 til 2021

## Punkt 20: Drøftelse - opgaveløsninger i hht. fødevarestrategien

18/7038

### Sagsresumé

Byrådet har den 1. juni 2016 godkendt en fødevarestrategi for 2016 - 2029, som har fokus på lokalt orienteret fødevareproduktion med en positiv effekt på bosætning i kommunens landdistrikter og skabelse af vækst. Fødevarestrategien har titlen ”Sønderborg Kommune som klimavenligt fødevareområde”.

Fødevarestrategiens indsatser bliver evalueret én gang årligt, og evalueringen den 6. marts 2018 danner grundlag for en videreudvikling af kataloget med handlinger og indsatser fremadrettet.

En stor del af opgaverne for implementeringen er løftet gennem InterReg-projektet, Benefit4Regions, i et casestudie omkring lokale fødevarer som løftestang for udviklingen i landdistrikterne. Der er behov for en fokuseret indsats i kommunalt regi sideløbende med den tværkommunale og grænseoverskridende erfaringsudveksling, for at Sønderborg Kommune kan gå foran med det gode eksempel og inspirere.

### Indstilling

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at drøfte

- forslag til indsatser og rammerne for den videre implementering af fødevarestrategien.

### Sagsfremstilling

Strategien ”Sønderborg Kommune som klimavenligt fødevareområde” har til formål at øge efterspørgslen efter klimavenlige fødevareindkøb og måltidskultur. Via samskabelse kan det virke som en løftestang for udviklingen i hele kommunen. Dette er med til at sikre, at landsbyerne i Sønderborg Kommune er levende og eftertragtede bomiljøer med en lokal forankring; hvor livskvaliteten er høj og sammenholdet stærkt med aktiviteter og fysiske mødesteder. Samtidig kan strategien bidrage til, at Sønderborg er førende i landet, når det drejer sig om at skabe arbejdspladser og gode levevilkår.

Strategien understøtter de tre politikker: Bæredygtighedsstrategien, der arbejder med økonomisk, miljømæssig, social og kulturel bæredygtighed. Medborgerskabspolitikken, der sætter fokus på, hvordan politikere og embedsmænd bedre giver plads og rum til at borgere kan involveres. Endelig arbejder Sundhedspolitikken for en sund kommune med fælles ansvar indenfor sundhedsfremme, forebyggelse og rehabilitering.

I budgetåret 2016 er afsat 1 mio. kr. til en pulje til udvikling og implementering af ”Sønderborg som klimavenligt fødevareområde”. I 2018 er ca. halvdelen uforbrugt.

Det har vist sig, at der kan opnås en betragtelig klimamæssig gevinst ved, at prioritere lokale forsyninger af frugt og grønt højt i måltidsløsningerne, idet fødevareproduktion har stor betydning for klimaregnskabet. Fokus for fødevarestrategien er derfor, at udbrede viden og læring om at anvende lokale, friske fødevarer. Kosternæring og madkulturen bredt set er ikke medtaget, da det er for bredt i forhold til den nuværende opgave. Når strategien skal bredes ud i hele kommunen skal forvaltningernes fagafdelinger involveres. Landbrugsproduktion generelt er heller ikke omfattet, da dette hører under erhvervs- og landbrugspolitiske dagsordener.

Strategien er et skridt videre på vejen til, at alle borgere har mulighed for at træffe klima-venlige valg hele vejen rundt. Den henvender sig til hele befolkningen i kommunen, samt de producenter og leverandører som kan/vil producere og levere klimavenlige råvarer lokalt. Fokus for ”Sønderborg Kommune som klimavenligt fødevarerområde” er på lokal fødevarerproduktion og distribution, samt spredning af viden og læring om at anvende lokale, friske råvarer i kosten.

Der er vedlagt bilag med status på handlinger.

Forslag til handlinger i 2018 – 2020:

En stor del af opgaverne for implementeringen er løftet gennem InterReg-projektet, Benefit4Regions, i et casestudie omkring lokale fødevarer som løftestang for udviklingen i landdistrikterne. Der er behov for en fokuseret indsats i kommunalt regi sideløbende med den tværkommunale erfaringsudveksling i InterReg-projektet, for at Sønderborg Kommune kan gå foran med det gode eksempel og inspirere.

Indsatserne kan opdeles i følgende:

### 1. Overblik over indsatser i fag-afdelingerne

På baggrund af status og mangler bør fokuseres på, at udarbejde en samlet beskrivelse af fødevarerinitiativer i de enkelte fag-afdelinger i kommunen, der kan vise, hvor der i øjeblikket arbejdes med følgende:

- Udbrede viden og læring om at anvende lokale, friske fødevarer i kosten
- Madspild
- Kommunal fødevarerproduktion og distribution
- Initiativer til informationskampagner og pilotprojekter, der fremmer det fælles ansvar på sundhedsområdet i henhold til sundheds politikken i kommunen

### 2. Offentlige-private indsatser

For at alle borgere har mulighed for at træffe klimavenlige valg hele vejen rundt, er det nødvendig med fortsat fokus på samskabelse mellem borgere – landsbylaug – forvaltning – politikere og interne kommunal koordinering og igangsættelse af kampagner.

Overblikket i pkt. 1 danner sammen med anbefalingerne fra rapporten fra Center for Landdistriktsforskning og konklusionerne i rapporten fra ”Ny Nordisk Terrior” udgangspunkt for sondering af mulige indsatser:

- Fokus på distribution
- Skabelse af en grundfortælling, en fortælling, som samler os og tydeliggør de fælles værdier, styrker og ambitioner, Sønderborg har på fødevarerområdet
- Forsøg med et frilandsgartneri med klimavenlig dyrkning som socialøkonomisk virksomhed
- Etablering af en netværksgruppe af fagfolk, der skaffer ny viden om klimavenlig dyrkning og som faciliteres af kommunen
- Udarbejdelse af procesplan for implementering af ovennævnte samt en tidsplan

### 3. Institutionskøkkener

De enkelte fagafdelinger kan tage initiativ til pilotprojekter efter eget valg, hvorfra de bedste erfaringer herefter kan rulles ud til hele kommunen som eksempelvis:

- Omstilling til lokal råvareforsyning af frugt/grønt og mel/gryn på kommunale institutioner
- Omstilling af ældremad til lokale råvareforsyning og lavet ”fra bunden”
- Igangsætning af små pilotprojekter, hvor de bedste erfaringer senere kan rulles ud flere steder i Sønderborg Kommune
- Informationskampagner og pilotprojekter omkring anvendelse af lokale, friske fødevarer i kosten, madspil m.m. på baggrund af manglende initiativer i forhold til overblikket (se pkt. 1)
- Udarbejdelse af procesplan for implementering af ovennævnte samt en tidsplan

#### 4. Kollegial sparring

For at videreføre og udvikle de borgerdrevne resultater gennemført i fødevarer casen i Benefit4Regions, skal der i samarbejde med udvalgte projekt- og netværkspartnere arbejdes på:

- En forlængelse af Benefit4Regions for at kunne fortsættelse de netværksaktiviteterne mellem produktion-, fremstilling-, detail-, det offentlige-, service-, turisme- og forbrugerområdet – f.eks. ”6400FoodMarket”, måltidsløsninger ved større arrangementer og iværksætterier. Forlængelsen skal tage afsæt i opsamling af viden om kommunikations- og borgerinvolverings-metoder i B4R i 2016 – 2019.

Dette skal ske på baggrund af fordelene ved den kollegiale sparring, og erfaring fra de øvrige danske og tyske partnere. Her kan høstes viden fra eksempelvis Guldborgsund Kommune, der arbejder for at skabe ”Sydhavsøernes Madrevolution” i samarbejde med Lolland Kommune, eller erfaringer fra Ærø og fra de tyske partnere, der har traditioner for lokale fødevarer som vækstdriver i oplevelsesøkonomien.

### **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Drøftet.

#### **Bilag**

20180501 Notat Benefit4Regions

Notat vedrørende opgaveløsninger på fødevarerområdet

# Punkt 21: Drøftelse - indsatsområder for Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer

18/7038

## Sagsresumé

På møde den 5. marts 2018 blev medlemmerne af Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer præsenteret for en status over indsatsområderne for perioden 2014 – 2017.

Efterfølgende har der været afholdt landsbytopmøde den 5. april 2018 med deltagelse af repræsentanter fra alle Landsbylaug, Landsbyforum, udvalgsformænd, repræsentanter fra forvaltningen og Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer. Ved dette møde blev arbejdet med forslag til indsatser for de næste fire år for, at fremme landdistriktsudviklingen og nå målet om, at Sønderborg Kommune bliver Danmarks førende når det drejer sig om at skabe bedre levevilkår, arbejdspladser og vækst i landdistrikterne.

## Indstilling

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at drøfte

- forslag til indsatsområder.

## Sagsfremstilling

Der pågår et arbejde med at lave retningslinjer for at få involveret Udvalget for landdistrikter, natur og fødevarer mere i forlængelse af indsatserne i 2014 – 2018.

Nedenstående forslag til indsatsområder i 2018 – 2021 vil blive drøftet på mødet. Det anbefales samtidigt, at der afholdes et temamøde i Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 19. juni fra kl. 16.30 til 18.30, hvor udvalgets indsatsområder kan gennemgås og endeligt godkendes.

Generelle indsatsområder:

Medborgerskab i helhedsplanlægningen

Bæredygtighed i landsbyerne

Decentralisering og lokalforankring

Levende og eftertragtede bomiljøer

Synlighed på kultur, det gode liv og værtskab samt fælles ansvar for en sund kommune

Naturen

Kommunen går foran med det gode eksempel på klimavenlige fødevarer

Særlig indsatsområder: BÆREDYGTIGHED I LANDSBYERNE

2.1 Miljømæssig bæredygtighed

- Energoptimering i boligen

- Transport i landdistrikterne skal prioriteres og nytænkes
- Fødevarer (enkeltdele, der nedsætter CO2)
- Afgroder

## 2.2 Økonomisk bæredygtighed

- Kommunen understøtter lokale arbejdspladser og erhvervsudvikling, der fremmer indsatsen overfor iværksætteri og jobskabelse på landet
- Turisme som vækstpoterentialer i landdistrikterne med udgangspunkt i historiske, stedbundne og menneskelige ressourcer
- ProjectZero-relaterede aktiviteter

## 2.3 Kulturel bæredygtighed

- Se pkt. 5
- Grænseoverskridende kollegial sparring

## 2.3 Social bæredygtighed

Læs mål og handlinger i vedhæftede bilag.

## **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Drøftet med en tilkendegivelse af at der arrangeres et temamøde med indsatsområdet som tema, den 19. juni fra kl. 17.30 til 18.30.

## **Bilag**

Indsatsområder 2018-2021 (1. udkast)

# **Punkt 22: Drøftelse - anlægsbudgettering 2019-22 - Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer**

18/21767

## **Sagsresumé**

Udvalgene drøfter på deres april, maj og juni møder potentielle nye anlægsselementer. Forslag til nye anlægsselementer vil, efter udvalgenes behandling, blive vedlagt det samlede budgetmateriale for årene 2019-22 som særskilt bilag.

Økonomiudvalget har beslutningskompetencen, jf. delegationsplanen.

## **Indstilling**

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at

- drøfte potentielle nye anlægsselementer.

## **Sagsfremstilling**

Jævnfør budgetstrategien for 2019-22 skal fagudvalgene drøfte og indstille potentielle nye anlægsselementer til budget 2019-22 på udvalgenes junimøder. Udvalgene har deres første drøftelser på aprilmøderne.

Forslag til nye anlægsselementer vil, efter udvalgenes behandling, blive vedlagt det samlede budgetmateriale for årene 2019-22 som særskilt bilag.

## **Sundhedsmæssige konsekvenser**

Ingen

## **Bevillingsmæssige konsekvenser**

Forvaltningen Økonomi, Teknik og Miljø oplyser, at sagen ikke medfører bevillingsmæssige konsekvenser, idet eventuelle anlægsselementer vil indgå i den politiske budgetfase.

## **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Drøftet.

## **Bilag**

Anlægsønsker 2019-2022 - LNF

## **Punkt 23: Ledelsesinformation pr. 30.04.2018 - Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer**

18/7038

### **Sagsresumé**

Oversigt over status på puljer pr. 30. april 2018 under Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer.

### **Indstilling**

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at

- tage orienteringen til efterretning.

### **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Taget til efterretning.

### **Bilag**

LIS 30.04.2018 - LNT

## **Punkt 24: Generel orientering**

18/7038

### **Sagsresumé**

Orientering fra formand

- Møde i Aktørudvalget
- Møde med LLUR

Orientering fra stående udvalg

Orientering fra Landsbyforum

- Næste møde i landsbyforum den 21. juni
- Grejbank

Orientering fra medlemmer

Asmus

- Ændring af genbrugsplads

Kenni

- Affaldsindsamling i naturen

Orientering fra forvaltningen

- Projekt cykelfærge – uddeling af forretningsplan
- Opdatering af Masterplan for Handel og Turisme
- Skriftlig orientering
- Ansøgning årets friluftskommune
- Sønderborg Kommunes naturpolitik
- Årshjul 2018

### **Indstilling**

Forvaltningen indstiller til Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer, at tage

- orienteringen til efterretning

### **Beslutning Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer den 29-05-2018**

Taget til efterretning.

### **Bilag**

Skriftlig orientering fra forvaltningen

Oversigtsskema Folkemødet 2018 2maj

Årshjul 2018 - Udvalget for Landdistrikter, Natur og Fødevarer - maj